

Nr 405

Av herr **Werner**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 4 § 2 mom. lagen den 28 september 1951 (nr 649) om straff för vissa trafikbrott.*

När lagrådet hade att yttra sig över det förslag till ändring i trafikbrottslagen som har förelagts riksdagen genom proposition den 8 februari 1957 nr 72 och som innebär att den i 4 § 2 mom. nämnda lag angivna lägre promillegränsen sänkes från 0,8 till 0,5 promille, uttalade sig en ledamot av lagrådet, främst ur allmänpreventiva synpunkter, för en komplettering av lagen med en förverkandebestämmelse vid de grövre trafikbrotten. Såsom denne lagrådsledamot anför, är det ett ofrånkomligt faktum att det stora antalet rattfyllerister å straffanstalterna innefattar en allvarlig skärpning av våra kriminalvårdsproblem och en betydande samhällsekonomisk belastning. Av hela antalet under år 1956 nyintagna straff- och fängelsefångar utgjorde enligt det citerade yttrandet rattfylleristerna 3 108 eller omkring 40 procent; ur olika synpunkter vore det också angeläget att begränsa den samhällsbelastning som dessa fångar representerade.

Utan att taga ställning till det nämnda förslaget vill jag i denna motion med anledning av den kungl. propositionen fästa uppmärksamheten på en annan möjlighet att med en frihetsförlust eller annan kriminalrättslig åtgärd kombinera en kännbar ekonomisk påföljd för rattfylleriet.

I sitt nyligen avgivna slutbetänkande med förslag till skyddslag har strafflagberedningen i ett par sammanhang tagit upp frågan om samhällsreaktionen mot rattfylleri. Mera allmänt utvecklar beredningen (s. 75 ff.) hurusom kriminalvården i anstalt genom den väsentligt ökade tillströmningen av korttidsintagna har försatts i ett läge som närmast måste betecknas som krisartat. I stor utsträckning (s. 76) tages de personella och materiella resurserna i anspråk av intagna som ur individualpreventiv synpunkt ej är i behov av någon anstaltsbehandling eller för vilka någon ändamålsenlig behandling ej är möjlig med hänsyn till den korta verkställighetstiden. Enligt beredningens mening bör efter skyddslagens genomförande korttidsfängelse kunna i många fall med bättre resultat än nu ersättas med villkorlig dom eller skyddstillsyn (nuvarande villkorlig dom med övervakning och särskilda föreskrifter). Jämte dessa påföljder skall nämligen enligt 3 kap. 3 § och 4 kap. 2 § kunna dömas till dagsböter, vare sig böter är stadgade för brottet eller ej. Genom att utdöma böter vid sidan om vill-

korlig dom eller skyddstillsyn har rätten möjlighet att — utan att frihetsberövande behöver tillgripas — förläna reaktionen mot brottslingen en skärpa som ofta torde vara till fyllest ur allmän synpunkt. På s. 122 framhåller beredningen att de allmänpreventiva skälen uppenbarligen måste ges större utrymme vid vissa brottsgrupper än vid andra. Så är fallet med ordningsförseelserna men även med vissa allvarligare brott, t. ex. rattfylleri. Men tillämpningen bör inte nedsjunka till schablon. Det får enligt beredningens mening icke vid allvarligare brott räcka med att konstatera att en dylik brottstyp föreligger, utan rätten har att bedöma om det aktuella fallet är sådant, att den av allmänpreventiva skäl bör avstå från en eljest lämplig villkorlig dom. Beredningen förnyar här sin hänvisning till möjligheten att genom kombinationen av villkorlig dom och dagsböter med beaktande av allmänpreventionens krav meddela villkorlig dom även vid sådana brottstyper där återhållsamhet härutinnan nu iakttages i rättstillämpningen.

I 2 kap. 5 § föreslår beredningen att, om särskilda skäl är därtill, dagsböter jämväl skall kunna ådömas jämte fängelse. I motiven (s. 90 ff.) heter det bl. a. härom:

När beredningen upptagit tanken att för ett och samma brottsliga förfarande ådöma böter såsom komplement till annan påföljd, har meningen icke varit att på denna väg konfiskera eller förebygga vinning av brott. Syftet har varit att göra brottspåföljderna så verksamma och ändamålsenliga som möjligt. Den avvägning mellan individuella hänsyn och allmänpreventionens krav, som ofta måste ske vid bestämmande av påföljd för brott, leder uppenbarligen av hänsyn till allmänpreventionen ej sällan till ådömande av ett frihetsstraff, ehuru en mindre ingripande åtgärd eller frihetsstraff på kortare tid individualpreventivt skulle vara till fyllest. I utländsk rätt har det ansetts ändamålsenligt att i dylika fall kunna döma till böter vid sidan av frihetsstraff. Härigenom vinnes att frihetsstraffet kan ådömas på kortare tid än om hela reaktionen skall bestämmas i sådan påföljd. Denna möjlighet att begränsa användningen av fängelse anser beredningen böra införlivas med svensk rätt.

Så långt strafflagberedningen. Vid överläggningar om uppslaget att samtidigt kunna döma till dagsböter och annan påföljd (villkorlig dom, fängelse) för ett och samma brott har rattfylleri ofta anförts som typiskt exempel på brott som särskilt väl lämpade sig för en dylik påföljds kombination. Otvivelaktigt är en skärpning av reaktionen mot rattfylleribrottet i många fall påkallad. Med hänsyn till vad ovan har anförts om fångvårdsanstalternas överbelastning skulle det emellertid innebära en betydande olägenhet för det allmänna, om fängelsetiden för de särskilda rattfylleribrotten mera allmänt höjdes. Å andra sidan skulle möjligheten till ett samtidigt ådömande av dagsböter och fängelse sannolikt i åtskilliga fall kunna leda till en sänkning av den annars erforderliga fängelsetiden, liksom villkorlig dom

i förening med dagsböter i stället för fängelse, använd i ett större antal fall, skulle medföra direkt lättnad för fångvården. Den smidigare anpassning av brottspåföljden efter det enskilda fallets särart, som skulle möjliggöras genom den ifrågasatta lagändringen, skulle sannolikt också så småningom leda icke blott till ett strängare bedömande av de mera svårartade fallen, utan också till en mindre schablonmässig användning av fängelsepåföljden i fall då enligt vanliga straffmättningsgrunder dagsböter ensamma eller i förbindelse med villkorlig dom skulle utgöra en alldeles tillräcklig samhällsreaktion mot brottet. Det förekommer icke sällan att personer med en viss ringaktning rycker på axlarna åt de nuvarande fängelsedomarna för rattfylleri. I betraktande av vår tids humana fångvård, i stor utsträckning på öppna anstalter, händer det att den dömda rattfylleristen betecknar den korta fängelsemånaden såsom en välkommen semester. I sådana fall skulle en efter hans ekonomiska förhållanden avpassad dom å kännbara dagsböter kunna utgöra ett lämpligt supplement till frihetsförlusten eller till en villkorlig dom med övervakning och tjänliga föreskrifter.

Därigenom att påföljden för rattfylleri för närvarande regleras i särskild lag blir det tekniskt lättare att utan prejudicerande betydelse att just vid rattfylleri genomföra ett första experiment med kombination av dagsböter och annan kriminalrättslig åtgärd såsom påföljd för ett och samma brott.

På grund av vad sålunda anförts får jag föreslå,

att i lagen den 28 september 1951 (nr 649) om straff för vissa trafikbrott — möjligen såsom ett 3 mom. i 4 § — införas en bestämmelse av innehåll att jämte villkorlig dom eller fängelse som ådömes för brott enligt 4 § 1 eller 2 mom. må, när skäl är därtill, dömas till dagsböter.

Stockholm den 5 mars 1957

Osc. Werner